

ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ

LATVIJAS BIOZINĀTŅU UN TEHNOLOĢIJU UNIVERSITĀTE
STUDIJU VIRZIENS: RAŽOŠANA UN PĀRSTRĀDE
STUDIJU PROGRAMMA: PĀRTIKAS PRODUKTU TEHNOLOĢIJA
(kods 42541)

Informācija par ekspertu

Vārds	Nelli	Uzvārds	Batenko
Darbavieta	RTU	Amats	Asoc. prof.
Grāds/ profesionālā kvalifikācija	Dr. chem.		
Apliecinu, ka, vērtējot studiju programmu, man NAV interešu konflikta			

Novērtēšanas vizītes datums: 16.12.2024.

Atzinums sniegts, pamatojoties uz vizītes laikā gūtajām atziņām un veiktajiem novērojumiem un šādiem avotiem:

- *Latvijas Biozinātņu un Tehnoloģiju universitātes (LBTU) iesniegtais pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas “Pārtikas produktu tehnoloģija” plānoto izmaiņu pamatojums (30.08.2024.);*
- *LBTU pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas “Pārtikas produktu tehnoloģija” plānoto izmaiņu pamatojums (saņemts 27.11.2024.);*
- *LBTU pirmā cikla profesionālās (bakalaura) studiju programmas Pārtikas produktu tehnoloģija mērķi un uzdevumi (4.pielikums);*
- *Studiju prorektora rīkojums “Par jauno kredītpunktu sistēmu LBTU” (17.10.2024.);*
- *Intervijas vizītes laikā;*
- *Pārtikas inženiera tehnologa profesionālas kvalifikācijas prasības (profesijas standarts) (12.12.2023.);*
- *Ministru kabineta (turpmāk - MK) 11.12.2018. noteikumi Nr. 793 “Studiju virzienu atvēršanas un akreditācijas noteikumi” - <https://likumi.lv/ta/id/303956-studiju-virzienu-atversanas-un-akreditācijas-noteikumi>;*
- *MK 13.06.2023. noteikumi Nr. 305 “Noteikumi par valsts profesionālās augstākās izglītības standartu” - <https://likumi.lv/ta/id/342818-noteikumi-par-valsts-profesionalas-augstakas-izglitibas-standartu>;*
- *MK 13.06.2017. noteikumi Nr. 322 “Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” - <https://likumi.lv/ta/id/291524-noteikumi-par-latvijas-izglitibas-klasifikaciju>;*
- *Profesiju klasifikators. Aktualizēts 16.08.2024. <https://www.lm.gov.lv/lv/klasifikacija/profesiju-klasifikators-5/profesiju-klasifikators-aktualizets-2024gada-16augusts?search=2145>;*
- *Augstskolu likums - <https://likumi.lv/ta/id/37967-augstskolu-likums>. (Grozījumi “Augstskolu likumā” stājas spēkā 20.11.2024.).*

1. Informācija par augstskolas plānotajām izmaiņām

LBTU pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programma “Pārtikas produktu tehnoloģija” atbilst studiju virzienam “Ražošana un pārstrāde”, studiju programmas kods 42541, pilna laika klātienes un nepilna laika neklātienes studijas, 160 kredītpunktu (KP)/ 240 (ECTS) apjomā, īstenošanas valoda ir latviešu. Studiju programma tika akreditēta 14.12.2022. (akreditācijas termiņš - līdz 15.12.2028.). Studiju programmas mērķis (4.pielikums) ir izglītēt konkurētspējīgus pārtikas inženierus tehnologus, kuru zināšanas un kompetences ļautu vadīt, plānot, organizēt, uzraudzīt un pilnveidot pārtikas produktu ražošanu, kā arī ar pārtiku saistītos uzņēmumos.

Iesniegumā “Par LBTU pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas “Pārtikas produktu tehnoloģija” izmaiņām” (30.08.2024.) norādīts, ka ir nepieciešams veikt šādas izmaiņas:

1. Mainīt studiju programmas veidu no pirmā cikla (otrā līmeņa) profesionālās augstākās izglītības studiju programmas uz profesionālo bakalaura studiju programmu. Atbilstoši Augstskolu likumam un MK noteikumiem Nr. 305. turpmāk atzinumā, minot pieteiktās izmaiņas studiju programmas veidam, eksperte lietos nosaukumu "pirmā cikla profesionālā (bakalaura) studiju programma".
2. Ieviest grādu “*Profesionālais bakalaura grāds inženierzinātnēs*”. Sniedzot papildu informāciju (27.11.2024.) LBTU precizēja piešķiramā grāda nosaukumu un lūdza noformulēt piešķiramo grādu šāda redakcijā: “***Profesionālais bakalaura grāds pārtikā***”.
3. Mainīt iegūstamo kvalifikāciju no “*Pārtikas un dzērienu tehnologs*” uz “***Pārtikas inženieris tehnologs***”.
4. Samazināt nepilna laika neklātienes studiju ilgumu – no 5 gadiem uz 4 gadiem un 3 mēnešiem.

Papildus iesniegumā iekļauta informācija par:

- izmaiņām studiju kursu apjomos un KP/ECTS (Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēma) sadalījumā;
- jaunu studiju kursu ieviešanu: 9 KP/ECTS apjomā nozares teorētisko pamatkursu daļā un 4 KP/ECTS apjomā nozares profesionālās specializācijas kursu daļā.

2. Vizītes gaitas un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

Tikšanās laikā *LBTU pārstāvji* atbildēja uz ekspertes jautājumiem, sniedza nepieciešamo informāciju un skaidrojumus. Tika apspriesta studiju programmas pilnveidošanas nepieciešamība un precizēti jautājumi par studiju programmas mērķi, iegūstamo bakalaura grādu, studiju procesā sasniedzamajiem rezultātiem, kā arī studentu zināšanām, iemaņām un kompetenci gan inženierzinātnēs, gan pārtikas jomā. Tika apspriesta informācija par bakalaura līmeņa studiju programmas kursu saturu izmaiņām un to ietekmi uz nākamo (maģistra un doktora) līmeņa studiju programmu ilgtspēju. Sarunas laikā tika noskaidrots, ka bakalaura studiju programmas saturs tiek veidots, balstoties uz darba devēju ieteikumiem, uzsverot plaša profila speciālistu sagatavošanu, kas spēj orientēties dažādās pārtikas jomās. Kā galvenie iemesli izmaiņām tika norādīti:

- Jauns profesionālais standarts un izmaiņas kvalifikācijā (tai skaitā izmaiņas izglītības programmas veidā un iegūstamajā kvalifikācijā).

- Vēlme optimizēt kursu saturu, apvienojot mazākus kursus (tostarp izmaiņas kursu apjomos un kredītpunktu sadalījumā).
- Vēlme atvieglot studijas strādājošiem studentiem, samazinot studiju ilgumu (nepilna laika neklātienes studiju programmas variantā).
- Iespēja studentiem paplašināt diplomprojektu pētījumu tēmas.

Mācībspēki tikšanās laikā pauda viedokli, ka esošā studiju programma ir veidota tā, ka pirmajā un otrajā kursā tiek apgūtas pamatzināšanas, uz kurām balstās tālākās studijas, kā arī atzīmēja skaidru saikni starp pamatkursiem un specializācijas kursiem. *Mācībspēki* uzskata, ka, neskatoties uz būtisku eksakto priekšmetu apjoma samazināšanu teorētisko pamatkursu daļā, saturs netiks zaudēts, bet gan integrēts un koncentrēts, veidojot ciešāku saikni starp saistītām kompetencēm. Tika norādīts, ka matemātikas pamatkursa apjoma samazināšana varētu pat uzlabot rezultātus, jo tehnoloģijas, piemēram, LLM (lielie valodu modeļi), atvieglo teorijas izpratni. Vienlaikus tika atzīta problēma par studentu matemātikas zināšanām pēc vidusskolas.

Tikšanās ar *studējošajiem* piedalījās pilna laika klātienes studenti, kas aktīvi iesaistījās diskusijā. Tikšanās laikā tika noskaidrots, ka studējošie ir rosinājuši diskusiju par inženierzinātņu saikni ar kvalifikāciju un ir bijuši iesaistīti studiju programmas izmaiņu formulēšanā. Studentu ieskatā, pašreizējais saturs ir "izstiepts" un to pašu var apgūt koncentrētāk, pārplānojot nodarbības. Pēc studentu viedokļa būtisks atbīrums studiju programmā tiek skaidrots ar nepietiekamām pamatzināšanām eksaktajos priekšmetos, kas iegūtas vidusskolā. Diskusijā arī izkristalizējas, ka studentiem ir svarīga inženiera kvalifikācija, kā arī grāda/diploma atpazīstamība Eiropā. Visi studenti, kuri piedalījās diskusijā, plāno turpināt studijas maģistrantūrā, jo maģistra grāds tiek augstu vērtēts. Tomēr studenti atzīmēja, ka maģistra grāds ne vienmēr ir obligāts priekšnoteikums darba tirgū, bet tas ievērojami palielina iespējas zinātnē un pētniecībā.

Vizītes laikā tika apskatīta bibliotēka ar studijām nepieciešamo literatūru, tostarp e-datubāzēm (pieejamām gan klātienē, gan attālināti), kā arī dažādas pārtikas tehnoloģiju laboratorijas ar iekārtām produktu izstrādei un analīzei, kas paredzētas nozares profesionālās specializācijas kursu apguvei, nodrošinot studentiem iespēju veikt praktiskus pētījumus un eksperimentus. Pēc ekspertes viedokļa pieejamais aprīkojums un resursi pilnīgi nodrošina studiju programmas sekmīgu īstenošanu, veicinot studentu praktisko iemaņu attīstību un padziļinātu izpratni par nozari.

Diskusijā ar *darba devēju pārstāvjiem* galvenais secinājums bija nepieciešamība pielāgot studiju programmu darba tirgus prasībām, akcentējot praktiskās iemaņas un specializētās zināšanas. Darba devēju pārstāvju iesaiste studiju programmas īstenošanā un satura pilnveidē tiek nodrošināta darba devēju pārstāvjiem piedaloties eksāmenu komisijās, nodrošinot prakses vietas studentiem, organizējot ekskursijas un rīkojot diskusijas par nozares inovācijām. Tika pausts viedoklis, ka izmaiņas studiju programmā (eksakto priekšmetu apjoma samazināšana) būtiski neietekmēs studentu iespējas turpināt studijas maģistrantūrā. Tika atzīts, ka, samazinoties studiju laiku nepilna laika neklātienes studijās, studentu slodze palielināsies. Tomēr tika uzsvērts, ka tas nebūs šķērslis motivētiem studentiem, jo ir iespējams plānot laiku un vienoties par atvaļinājumu darba vietā. Tika norādīts arī, ka neklātienes studijas pārsvarā izvēlas nozarē strādājoši cilvēki, kuriem jau ir praktiskā pieredze.

3. Plānoto izmaiņu analīze un ietekme uz studiju procesu un to kvalitāti, kā arī izmaiņu atbilstība normatīvo aktu prasībām

LBTU pieteiktās izmaiņas ietver sevī:

- Mainīt studiju programmas veidu no pirmā cikla profesionālās augstākās izglītības studiju programmas uz pirmā cikla profesionālo bakalaura studiju programmu;
- Ievest grādu “Profesionālais bakalaura grāds pārtikā”;
- Mainīt iegūstamo kvalifikāciju no “Pārtikas un dzērienu tehnologs” uz “Pārtikas inženieris tehnologs”;
- Samazināt nepilna laika (neklātienes) studiju ilgumu – no 5 gadiem uz 4 gadiem un 3 mēnešiem;
- Veikt būtiskas izmaiņas kursu apjomos un kredītpunktu (KP/ECTS) sadalījumā.

3.1. Studiju programmas veida maiņa

Tiek plānots pārveidot pirmā cikla (otrā līmeņa) profesionālās augstākās izglītības studiju programmu “Pārtikas produktu tehnoloģija” par pirmā cikla profesionālā (bakalaura) studiju programmu. Jaunā pārveidotā studiju programma nodrošinās gan profesionālās kvalifikācijas (6. līmenis), gan bakalaura grāda iegūšanu. Pēc LBTU studiju programmas “Pārtikas produktu tehnoloģija” plānoto izmaiņu pamatojuma šāda pārveide ir nepieciešama atbilstoši LR MK noteikumiem Nr. 305 (13.06.2023.) “Noteikumi par valsts profesionālās augstākās izglītības standartu”, kas neparedz pirmā cikla studiju programmas ar tikai 6. līmeņa profesionālo kvalifikāciju. Lai gan ir konstatēta pretruna starp LBTU izmaiņu pamatojumu un Augstskolu likuma 59. panta pirmās daļas 2. punktu, kurā noteikts, ka apgūstot pirmā cikla augstāko izglītību var iegūt sestā līmeņa profesionālo kvalifikāciju, par ko tiek izsniegts profesionālās kvalifikācijas diploms, kā arī MK noteikumu Nr. 305 3. punktu. Tomēr iesniegtās izmaiņas kopumā atbilst LR likumdošanai, ieskaitot “Noteikumus par valsts profesionālās augstākās izglītības standartu” (MK noteikumi Nr. 305), kā arī pirmā cikla profesionālā (bakalaura) studiju programma absolventiem nodrošinās plašākas karjeras iespējas, tostarp iespēju turpināt studijas maģistrantūrā.

3.2. Izmaiņas kursu apjomos un kredītpunktu sadalījumā

No LBTU puses ir piedāvāts mainīt studiju kursu sadalījumu, kā arī kursu apjomus (KP/ECTS), rezultātā izmaiņas skar aptuveni 85% no studiju kursiem. Būtiski ir ietekmēta eksakto zinātņu daļa, piemēram, “Lietišķā matemātika” studiju kursa apjoms sastādīs 4 KP/ECTS (līdzšinējā studiju plānā bija iekļauti atsevišķi studiju kursi “Matemātika I” un “Matemātika II” ar kopējo apjomu 8 KP/ECTS), līdzīga situācija ir vērojamaursos “Neorganiskā un analītiskā ķīmija” – 7 KP/ECTS (bija 11 KP/ECTS) un “Pārtikas ķīmija” – 10 KP/ECTS (bija “Organiskā ķīmija” (I un II) un “Bioķīmija” kopā 13 KP/ECTS). Ir definēts, ka daļa no studiju kursu materiāla tiks pārcelta uz specializācijas priekšmetiem. LBTU pārstāvji uzskata, ka šīs izmaiņas palīdzēs izvairīties no studiju satura dublēšanās. Eksperte uzsver, ka pamatkursu apjoma samazināšana var gan atvieglot, gan apgrūtināt studijas atkarībā no studenta iepriekšējās sagatavotības. Citās universitātēs, kas īsteno līdzīgas studiju programmas LBTU studiju programmai (240 KP/ECTS apjomā), studiju kursu attiecība ir nobīdīta uz eksakto/dabaszinātņu pusi, piemēram, *Technological University Dublin* (Bachelor degree in Food Science) vai *Universitat Politècnica de Catalunya* (Bachelor's degree in Food Engineering) eksakto/dabaszinātnes studiju kursi sastāda lielāku daļu (aptuveni trešdaļu) no studiju programmas satura.

LBTU uzskata, ka liels specializācijas kursu skaits un apjoms potenciāli var atvieglot studentiem atrast darba vietu pēc absolvēšanas, kā arī paaugstināt absolventu konkurētspēju, kam piekrīt arī eksperte. Tomēr eksperte saskata arī šādus riskus 1) studentiem ar nepietiekamām pamatzināšanām eksaktajos priekšmetos būs grūtāk apgūt materiālu specializētos priekšmetos, kas, savukārt, var palielināt atbīrumu; 2) ierobežots pamatzināšanu apjoms var ietekmēt vēlmi/spēju turpināt studijas nākamajā līmenī (piem., maģistrantūrā).

Papildus jau izklāstītajām izmaiņām studiju plānojumā, LBTU plāno iekļaut arī jaunus studiju kursus studiju programmas B daļā: 9 KP/ECTS apjomā nozares teorētisko pamatkursu daļā un 4 KP/ECTS apjomā nozares profesionālās specializācijas kursu daļā.

Izrietot no pārtikas produktu ražošanas profesijas standarta prasībām, B daļas "Nozares teorētisko pamatkursu" apakšdaļā plānots iekļaut jaunus studiju kursus: "Jaunu produktu izstrāde un mārketinga" (4 KP/ECTS), "Loģistika pārtikas ražošanā" (3 KP/ECTS) un kursa darbu "Jaunu produktu izstrāde" (2 KP/ECTS). Studiju kursa "Jaunu produktu izstrāde un mārketinga" mērķis ir nodrošināt studentus ar teorētiskajām zināšanām, kas nepieciešamas jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei, kā arī mārketinga stratēģiju izveidei. Studenti nostiprina iegūtās zināšanas, izstrādājot kursa darbu studiju kursā "Jaunu produktu izstrāde". LBTU uzskata, ka šie studiju kursi nodrošinās nepieciešamās zināšanas un prasmes loģistikas un piegādes ķēžu pārvaldībā, sniegs priekšstatu par aprītes ekonomiku un bioekonomiku, kā arī par jaunu produktu un atbilstošu tehnoloģiju izstrādi.

Papildus studiju kursu "Miltu un cukura konditoreja" (4 KP/ECTS) ir paredzēts iekļaut B daļas apakšdaļā "Nozares profesionālās specializācijas kursi". Šis studiju kurss atbilst darba devēju pārstāvju paustajai nepieciešamībai pēc speciālistiem miltu un cukura konditorejas jomā.

No ekspertes viedokļa jauno studiju kursu apraksti ir sagatavoti labā līmenī. Ieviešot šos jaunus studiju kursus, ir sagaidāms studiju procesa kvalitātes paaugstināšanās.

Papildus jānorāda, ka šo izmaiņu ietvaros LBTU veic studiju programmas pāreju no Latvijas KP sistēmas uz Eiropas kredītpunktu pārnese un uzkrāšanas sistēmu (ECTS), ko apliecina studiju prorektora rīkojums "Par jauno kredītpunktu sistēmu LBTU". Rīkojumā noteikts, ka viena kredītpunkta (ECTS) studiju darba apjoms nedēļā ir 27 stundas, kas atbilst Augstskolu likumā noteiktajām normām. Studiju kursu apraksti ir sagatavoti, ievērojot pāreju uz ECTS un MK noteikumus Nr. 305, kas nosaka, ka pilna laika studijās kontaktstundu apjoms nedrīkst būt mazāks par 40 procentiem no kopējā studiju darba apjoma. Kā ilustratīvus piemērus var minēt studiju kursu "Pārtikas ķīmija" un "Pārtikas siltuma un aukstuma procesi" aprakstus. Studiju kursa "Pārtikas ķīmija" apjoms ir 10 KP/ECTS, kas atbilst 270 stundām, no kurām 108 ir kontaktstundas (40% no kopējā apjoma). Studiju kursa "Pārtikas siltuma un aukstuma procesi" apjoms ir 4 KP/ECTS, kas atbilst 108 stundām, no kurām 44 (40% no kopējā apjoma) ir kontaktstundas.

3.3. Iegūstamās kvalifikācijas maiņa

Aktualizētā profesijas standarta kvalifikācija "Pārtikas inženieris tehnologs" (6. profesionālās kvalifikācijas līmenis (PKL)) atbilst pārtikas produktu ražošanas profesiju standartiem. Saskaņā ar Latvijas Profesiju klasifikatoru (PK) kods 2145 ir piešķirts profesiju grupai "Ķīmijas inženieri", kas aptver plašu inženieru spektru, kuru darbība ir saistīta ar ķīmijas nozari. Apakšgrupa "Pārtikas un dzērienu tehnologs" (2145 10) ir daļa no šīs grupas. "Pārtikas

inženiera tehnologa" kvalifikācijas speciālisti apvieno zināšanas un prasmes gan inženierzinātnēs, gan tehnoloģijās, tostarp par pārtikas produktu sastāvu, īpašībām un pārstrādes metodēm, kā arī par ražošanas procesu projektēšanu, optimizāciju un iekārtu darbību. LBTU plānoto izmaiņu pamatojumā (7.tabula) ir redzams, kā studiju programmas kursi atbilst profesijas standarta prasībām prasmju, kompetenču un zināšanu jomā. Studiju programmas struktūra ietver nozīmīgu daļu ar inženierzinātnēm un tehnoloģijām saistītu kursu, un tiks piedāvāti arī jauni kursi, piemēram, "Jaunu produktu izstrāde un mārketing", "Loģistika pārtikas ražošanā" un "Jaunu produktu izstrāde", kas veicinās sekošanu jaunākajām tendencēm pārtikas nozarē un inovatīvu ideju attīstību (atbilstoši profesijas standarta prasībām). Pēc ekspertes viedokļa studiju kursu apjoms, kas ietver inženierzinātņu un tehnoloģiju zināšanas, atbilst pārtikas inženiera tehnologa kvalifikācijai.

3.4. Profesionālā bakalaura grāda pievienošana

Grāda nosaukums "Profesionālais bakalaura grāds pārtikā", kuru LBTU plāno pievienot studiju programmai, ekspertes ieskatā precīzi neatspoguļo studiju programmas saturu, jo pēc studiju kursu un to kredītpunktu apjoma lielākā studiju programmas daļa ir orientēta uz inženierzinātnēm vai tehnoloģijām. Veicot salīdzinājumu ar vairākām Eiropas universitāšu studiju programmām pārtikas jomā, līdzīgu grāda nosaukumu atrast neizdevās, jo pastāv divi galvenie virzieni: "*Bachelor's degree in Food Engineering*" (piem., <https://www.upc.edu/en/bachelors/food-engineering-castelldefels-eeabb>) vai "*Bachelor of Science in Food Science*" (piem., <https://www.tudublin.ie/study/undergraduate/courses/food-science-tu881/>). Piešķiramajam grādam jābūt noteiktam atbilstoši studiju programmas saturam un tās orientācijai uz inženierzinātnēm (*BSc in Food Engineering*) vai uz zinātnei un pārvaldību ar ierobežotu inženierzinātņu komponenti (*BSc in Food Science*). Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 322 (4. pielikums) sestais klasifikācijas līmenis profesionālajā izglītībā ietver tādu izglītības studiju programmu grupu, kā "Pārtikas ražošanas tehnoloģijas un izstrādājumu izgatavošana" (541), kurā ietilpst "Pārtikas produktu tehnoloģija" (541 01) un "Pārtikas zinātne" (541 02). LBTU piedāvātais grāda nosaukums ir maldinošs un var radīt šaubas par kvalifikāciju, kā arī samazināt grāda atpazīstamību ārpus Latvijas robežām, kas, savukārt, var samazināt studiju programmas pievilcību topošajiem studentiem. LBTU iesniegtās izmaiņas kursu apjomos un kredītpunktu sadalījumā saglāba studiju programmas uzsvaru uz inženierzinātnēm un tehnoloģijām. Neatbilstības starp grāda nosaukumu un studiju kursu saturu novēršanai ieteicams pārformulēt grāda nosaukumu. Piemēram, var minēt šādus tā formulējumus: "Profesionālais bakalaura grāds pārtikas inženierzinātnēs" vai "Profesionālais bakalaura grāds pārtikas inženierzinātnēs un tehnoloģijās".

3.5. Nepilna laika neklātienes studiju ilgumu samazināšana

Pieteiktās izmaiņas paredz samazināt nepilna laika neklātienes studiju ilgumu no 5 gadiem uz 4 gadiem un 3 mēnešiem, par ko tika izrādīts liels atbalsts no darba devēju pārstāvjiem. Plānots, ka pēc izmaiņu ieviešanas studiju apjoms vienā semestrī būs no 27 līdz 29 KP/ECTS, savukārt akadēmiskajā gadā – no 54 līdz 58 KP/ECTS. Diplomdarba izstrādei paredzēti trīs mēneši un 18 KP/ECTS. Kopējais studiju programmas apjoms gan pilna laika klātienē, gan nepilna laika neklātienē būs 240 KP/ECTS. Darba devēju un mācībspēku konsolidētais viedoklis ir tāds, ka pašreizējais studiju ilgums negatīvi ietekmē studiju programmas pievilcību strādājošo studentu vidū. Saskaņā ar mācībspēku un darba devēju pārstāvju pausto viedokli, pēc plānoto izmaiņu ieviešanas ir iespējams nodrošināt mācību procesu, saglabājot līdzšinējo kvalitātes līmeni. Tika atzīts, ka šajā gadījumā mācību slodze studentiem pieaugs, un neklātienes studenti esot

informēti par izmaiņām un neiebilstot. Saskaņā ar LBTU pārstāvju sniegto informāciju, pašreizējā studiju programmas organizācija semestrī ietver klātienes nodarbības vienā mēneša (četrus nedēļas) garumā. Iepriekš pēdējais studiju gads bija paredzēts praksei un gala darba izstrādei. Pēc izmaiņu ieviešanas klātienes nodarbību ilgums tiks pagarināts līdz piecām nedēļām, vienlaikus samazinot gala darba izstrādes un aizstāvēšanas laiku līdz trim mēnešiem. Tā kā tikšanās ar studējošajiem piedalījās tikai pilna laika programmas studenti, novērtēt neklātienes studentu attieksmi pret studiju ilguma samazinājumu nebija iespējams.

No ekspertes viedokļa pastāv sekojošie riski: 1) lielā kombinētā slodze (darbs un mācības) var palielināt studentu atbīrumu, kas jau ir augsts; 2) mācību kvalitātes pazemināšanās risks, kas saistīts ar lielāku slodzi gan studentiem gan mācītājiem; 3) ļoti līdzīgie studiju ilgumi pilna un nepilna laika studiju programmas variantos var mazināt pilna laika studiju pievilcību.

4. Secinājumi

Pieteiktās izmaiņas ir vērstas uz to, lai nodrošinātu pirmā cikla profesionālā (bakalaura) studiju programmu (pilna un nepilna laika) atbilstību LR likumdošanai, kā arī pielāgotu studiju programmas saturu darba tirgus vajadzībām. Pieteiktās izmaiņas lielākoties ir pieļaujamas un atbalstāmas:

1. Plānotā studiju programmas “Pārtikas produktu tehnoloģija” pārveide par pirmā cikla profesionālo (bakalaura) studiju programmu atbilst LR likumdošanai, kā arī pirmā cikla profesionālā (bakalaura) studiju programma absolventiem nodrošinās plašākas karjeras iespējas.
2. Grāda nosaukums “Profesionālais bakalaura grāds pārtikā” neprecīzi atspoguļo studiju programmas saturu, kas var radīt neskaidrības par absolventu kvalifikāciju. Bakalaura grāda nosaukums varētu ietvert "Profesionālais bakalaura grāds pārtikas inženierzinātnēs un tehnoloģijās" vai "Profesionālais bakalaura grāds pārtikas inženierzinātnēs". LBTU piedāvātais nosaukums var apgrūtināt diplomu atzīšanu starptautiskā mērogā. Rekomendēju neapstiprināt pieteikto grāda nosaukumu.
3. Studiju programma atbilst jaunajam profesijas standartam, kas nodrošina kvalifikācijas "Pārtikas inženieris tehnologs" iegūšanu saskaņā ar Latvijas Profesiju klasifikatoru. Šī kvalifikācija atbilst darba tirgus prasībām, kas ir būtiski absolventu nodarbinātības un konkurētspējas nodrošināšanai.
4. Lai gan studiju ilguma samazināšana var palielināt studiju programmas pievilcību strādājošiem studentiem, pastāv ievērojami riski, kas var negatīvi ietekmēt studiju kvalitāti un studentu sekmību. Ir nepieciešams veikt padziļinātu analīzi par potenciālo slodzes pieaugumu un tā ietekmi uz nepilna laika neklātienes studentiem.
5. Piedāvātās izmaiņas, samazinot eksakto zinātņu kursu apjomu un pārvietojot daļu satura uz specializācijas priekšmetiem, rada nopietnas bažas par studentu pamatzināšanu līmeni un viņu spēju sekmīgi apgūt studiju programmu un turpināt izglītību nākamajā līmenī. Lai gan specializācijas kursu palielināšana var uzlabot absolventu konkurētspēju darba tirgū, nav ieteicams to realizēt uz fundamentālo zināšanu rēķina.
6. Plānotie jaunie studiju kursi atbilst gan profesijas standarta prasībām, gan darba tirgus pieprasījumam. Ir sagaidāms, ka šīs izmaiņas paaugstinās absolventu konkurētspēju darba tirgū.

5. Rekomendācijas

Eksperte iesaka apstiprināt sekojošas izmaiņas LBTU pirmā cikla (otrā līmeņa) profesionālās augstākās izglītības studiju programmā “Pārtikas produktu tehnoloģija”:

- Mainīt studiju programmas veidu no “pirmā cikla (otrā līmeņa) profesionālās augstākās izglītības studiju programmas” uz “pirmā cikla profesionālo (bakalaura) studiju programmu;
- Mainīt iegūstamo kvalifikāciju no “Pārtikas un dzērienu tehnologs” uz “Pārtikas inženieris tehnologs”;
- Samazināt nepilna laika neklātienes studiju ilgumu – no 5 gadiem uz 4 gadiem un 3 mēnešiem;
- Iekļaut jaunus studiju kursus studiju programmas B daļā: 9 KP/ECTS apjomā nozares teorētisko pamatkursu daļā un 4 KP/ECTS apjomā nozares profesionālās specializācijas kursu daļā;
- Apstiprināt studiju programmas pāreju no Latvijas KP sistēmas uz Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēmu (ECTS), nosakot studiju programmas apjomu 240 KP/ECTS.

Eksperte iesaka neapstiprināt izmaiņas LBTU pirmā cikla (otrā līmeņa) profesionālās augstākās izglītības studiju programmas “Pārtikas produktu tehnoloģija” grāda “Profesionālais bakalaura grāds pārtikā” ieviešanā.

Īstermiņa rekomendācijas:

- Līdz Studiju kvalitātes komisijas sēdei izveidot grāda nosaukumu, kas precīzāk atbilstu studiju programmas saturam, ņemot vērā studiju programmas uzsvaru uz tehnoloģijām un inženierzinātnēm pārtikas jomā, kā arī pielāgot informāciju par grāda nosaukumu diploma un diploma pielikuma paraugos.
- Līdz nākamai studentu uzņemšanai salīdzināt studiju programmas saturu ar citu universitāšu līdzīgām studiju programmām un atrast līdzsvaru starp pamatzināšanām (pamatkursiem) un specializācijas kursiem, lai nodrošinātu kvalitatīvu un konkurētspējīgu studiju programmu. B daļā (“Nozares teorētiskie pamatkursi”) nepieciešams pārskatīt studiju kursu saturu un kredītpunktu sadalījumu, izvērtējot citu universitāšu labo praksi.
- Sākot ar nākamo studiju gadu nodrošināt atbalsta pasākumus studentiem ar grūtībām eksaktajos priekšmetos (piemēram, sagatavošanas kursi vai papildus konsultācijas), lai samazinātu atbirtumu.
- Sākot ar nākamo studiju gadu veikt nepilna laika neklātienes studentu ikgadēju aptauju par slodzes apjomu un studiju kvalitāti.

Ilgtermiņa rekomendācijas, kas jāievieš līdz kārtējai akreditācijai:

- Veikt ikgadēju aptauju starp potenciālajiem darba devējiem par nepieciešamajām kompetencēm absolventiem.

Nelli Batenko, Dr.chem.

Rīgā, 06.01.2025.